

Ovaj projekat finansira
Evropska unija

institut alternativa

Deklaracija o borbi protiv korupcije i političkog klijentelizma prilikom zapošljavanja u javnom sektoru

Polazeći od toga da je zapošljavanje u javnom sektoru normativno zapuštena oblast, i da su razni oblici nekonkurentnog zapošljavanja, koje nije zasnovano na zaslugama, pravilo, a ne izuzetak;

Imajući u vidu da, čak i kada u postupcima zapošljavanja u javnom sektoru postoji kakav-takav vid testiranja ili provjera kompetencija, nema obaveze da se odaberu najbolje rangirani kandidati i kandidatkinje;

Prepoznajući kao veliku prepreku za konkurentnost popune radnih mjesta i vrednovanje zasluga činjenicu da je obaveza javnog oglašavanja radnih mjesta u privrednom društvu, javnoj ustanovi i drugoj javnoj službi postavljena uz brojne izuzetke, u koje spadaju i produžavanje ugovora o radu i preuzimanje zaposlenih, a da je propisano trajanje javnih oglasa za zapošljavanje u ustanovama, preduzećima i pojedinim agencijama svega tri dana;

Uz saznanje da komisije koje vrše provjeru kompetencija za zapošljavanje u lokalnoj i državnoj administraciji i Komisija za žalbe, nadležna za zaštitu prava kandidata i kandidatkinja za posao u državnoj i lokalnoj administraciji, nisu oslobođene političkog uplitanja i da uključuju prethodno politički eksponirane ličnosti;

Imajući u vidu nedovoljno efikasnu zaštitu prava lica koja traže zaposlenje u javnom sektoru, o čemu govore neslavne brojke o prosječnom trajanju upravnog spora od preko 500 dana, a sporova pred osnovnim sudovima od preko 150 dana, kao i činjenica da Komisija za žalbe tokom 2021. godine nije riješila skoro polovinu predmeta;

Uz nemogućnost da se cjelovito sagledaju učinci nadležnih inspekcija u odnosu na procedure zapošljavanja u javnom sektoru, zbog neadekvatnog izvještavanja;

Deklaracija je izrađena u okviru projekta "Ni klijent, ni gazda! – Za integritet zapošljavanja u javnom sektoru", koji je podržan u okviru programa "OCD u Crnoj Gori – od osnovnih usluga do oblikovanja politika – M'BASE", koji sprovodi Centar za građansko obrazovanje (CGO) u partnerstvu sa fondacijom Friedrich-Ebert-Stiftung (FES), NVO Centar za zaštitu i proučavanje ptica (CZIP) i NVO Politikon mreža i u saradnji sa Ministarstvom javne uprave i Ministarstvom evropskih poslova. Projekat finansira Evropska unija, a kofinansira Ministarstvo javne uprave. Deklaracija je isključiva odgovornost autorke i ne odražava stavove donatora.

Imajući u vidu da u konkretnim slučajevima inspekcijski organi ne prate načelo preventivnog djelovanja, odnosno odbijaju da djeluju u odnosu na inicijative ukoliko je o istom predmetu pokrenut sudski postupak;

U konačnom, vodeći se nalazima o niskom stepenu ispunjenosti osnovnih predušlova za sprječavanje korupcije i neprimjerenih uticaja prilikom zapošljavanja u javnom sektoru, koji su predstavljeni na interaktivnoj mapi rizika na adresi <https://mapa-rizika.me>

Pozivamo poslanike i poslanice u Skupštini Crne Gore, predsjednika i članove Vlade Crne Gore, i ostale institucije zadužene za planiranje i sprovođenje postupaka zapošljavanja u javnom sektoru, kao i za zaštitu prava lica koja traže zaposlenje u javnom sektoru, da rade na ispunjavanju sljedećih preporuka:

Preporuke u odnosu na planiranje zapošljavanja

- Kadrovske planiranje, sa odgovarajućim obrazloženjima i analitičkom osnovom, treba da se propiše kao obaveza u svim segmentima javnog sektora;
- Kadrovski planovi, osim novih zapošljenja, treba da predvide, obrazlože i ostave mogućnost za popunu određenih radnih mjesta trajnim (pre)rasporedom zaposlenih i da ukažu na potrebe za drugim vidovima angažmana u javnom sektoru (ugovori o djelu, ugovori o konsultantskim uslugama i sl);
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba da propišu kaznene odredbe u slučaju nedonošenja kadrovske plana i u slučaju neobrazloženog kršenja pravila zapošljavanja mimo prethodno usvojenog kadrovske plana, za sve segmente javnog sektora;
- Vlada treba da utvrdi kataloge radnih mjesta sa odgovarajućim opisom poslova za sve pojedinačne segmente javnog sektora: tako nešto sada postoji samo u odnosu na stručne poslove u ustanovama socijalne i dječje zaštite, ali je neophodno u svim pod-sektorima definisati kataloge radnih mjesta i opise poslova, kako bi se obezbijedile smjernice za definisanje pojedinačnih akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji, i spriječila neopravdana odstupanja u pogledu uslova za obavljanje sličnih poslova u različitim institucijama i neopravdano veliki manevarski prostor u tom pogledu;
- Kontrola kvaliteta akata o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji treba da se unaprijedi kroz jasno utvrđene kriterijume, od kojih jedan treba da bude i prethodno utvrđeni katalog radnih mjesta; takođe, ova kontrola treba da se institucionalizuje na način da se bez pozitivnog stručnog mišljenja (Uprave za ljudske resurse, resornog ministarstva i slično) ne može usvojiti akt o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji;
- Sve institucije, koje su obveznici Zakona o sprječavanju korupcije, treba da kroz planove integriteta uvažavaju rizik od korupcije i neprimjerenih uticaja, koje nose postupci zapošljavanja u javnom sektoru, i da ojačaju mjere sprječavanja ovih rizika i da redovno izvještavaju o njihovom učinku.

Preporuke u odnosu na sprovođenje postupka zapošljavanja

- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba da zakonski ujednače osnovne korake prilikom zapošljavanja u javnom sektoru, nezavisno o tome da li je riječ o organima uprave, ustanovama, preduzećima ili agencijama i drugim regulatornim tijelima;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice, kroz zakonodavnu aktivnost, treba da uspostave pravilo prethodnog javnog oglašavanja za zasnivanje radnog odnosa na početnim pozicijama u svim segmentima javnog sektora,
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba da propišu trajanje javnih oglasa za zasnivanje radnog odnosa u javnom sektoru od minimum 15 dana, nezavisno o kom segmentu javnog sektora je riječ;
- Obaveza prethodnog oglašavanja treba da bude propisana ukoliko je riječ o zasnivanju radnog odnosa na neodređeno vrijeme, bez obzira na to da li je prethodno zaposlena osoba na određeno vrijeme na istom radnom mjestu;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba zakonski da regulišu osnove provjere kompetencija za rad u svim segmentima javnog sektora;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba podzakonskim aktima da bliže regulišu provjeru kompetencija za rad u svim segmentima javnog sektora, na način da omoguće anonimizovanu izradu pisanih i praktičnih testova pod šifrom, jasne smjernice i mjerila za procjenu odgovora datih na usmenom intervjuu, vodeći računa da udio intervjua nema preovlađujuću ulogu u izboru kandidata, naročito na nižim pozicijama;
- Provjera kompetencija treba da bude organizovana na način da se sprovodi od strane komisija koje su oslobođene neprimjerenog političkog uplitanja, kroz zabranu politički eksponiranim osobama da učestvuju u radu komisija;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice treba da propišu trajanje mandata svih rukovodilaca na profesionalnim pozicijama u javnom sektoru na pet godina;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice u svim zakonima koji regulišu pozicije vršilaca dužnosti u javnom sektoru treba da propišu obavezu da se vršioci dužnosti određuju iz reda već zaposlenih u datom organu, ustanovi, preduzeću, agenciji;
- Izmijenjen pravni okvir u oblasti zapošljavanja u javnom sektoru, uz unapređenja postupaka provjere kompetencija, treba da propiše obavezu izbora najbolje rangiranog kandidata ili kandidatkinje;
- Resorna ministarstva i poslanici i poslanice u svim propisima koji regulišu zapošljavanje u javnom sektoru treba da propišu izvještavanje o sprovedenom postupku zapošljavanja, na način da svi zainteresovani kandidati i kandidatkinje i treće strane mogu ostvariti uvid u pitanja i odgovore i rješenja praktičnih zadataka tokom provjere sposobnosti odnosno kompetencija, uz poštovanje odredaba o zaštiti ličnih podataka.

Preporuke u odnosu na zaštitu prava lica koja traže zaposlenje u javnom sektoru

- Planirane izmjene Zakona o državnim službenicima i namještenicima treba da unaprijede procedure imenovanja članova i predsjednika Komisije za žalbe, na način da ne smiju biti politički aktivni u određenom periodu koji prethodi njihovom imenovanju;
- Ministarstvo javne uprave, kao institucija nadležna za koordiniranje rada inspekcijских organa, treba da sačini i izda jedinstvene smjernice za postupanje inspekcijских organa u postupcima zapošljavanja u javnom sektoru, koje će biti usklađene sa Zakonom o inspekcijском nadzoru i spriječiti u praksi različita tumačenja koja krše načelo preventivnog djelovanja inspekcija;
- Uprava za inspekcijske poslove (Inspekcija rada) treba da izdvojeno izvještava o inspekcijским kontrolama sprovedenim u javnim ustanovama, preduzećima, i agencijama i drugim regulatornim tijelima;
- Upravna inspekcija i Uprava za inspekcijske poslove (Inspekcija rada) treba precizno da izvještavaju o efektima nadzora, u pogledu stepena otklonjenih nepravilnosti, prethodno utvrđenih u postupcima inspekcijского nadzora;
- Neophodno je razmotriti opciju da se Zakonom o upravnom sporu, odnosno p parničnom postupku, propiše hitno rješavanje sporova, pokenutih od strane lica koja traže zaposlenje u javnom sektoru;
- Prava kandidata za radna mjesta u cjelokupnom javnom sektoru treba da budu zaštićena na što ujednačeniji način; u tom smislu, lica koja traže zaposlenje u javnim ustanovama, preduzećima i jednom broju agencija treba da imaju mogućnost da pokrenu postupak, odnosno spor ukoliko smatraju da su im prava povređena bez ograničenja koja sada postoje u Zakonu o radu i koja se odnose samo na određena zabranjena ponašanja.

Budva, 15. 12. 2022. godine

Potpisnici i potpisnice:

1. Nenad Rakočević
2. Boris Bošković
3. Jovana Janjušević
4. Ksenija Medenica
5. Aida Perović
6. Nina Pantović
7. Irena Vukčević
8. Nikola Londrović
9. Dragan Sošić
10. Ernad Spahić
11. Bogdan Kaluđerović
12. Ljiljana Jovović
13. Milka Dedeić
14. Dejan Tmušić
15. Ilija Bošković
16. Tijana Drobnjak
17. Emina Rastoder
18. Nora Vuksanović
19. Mirjana Volaric
20. Asmir Čindrak

21. Bojana Popadić
22. Dušan Rakočević
23. Marija Ivančević
24. Ivana Dašić
25. Saša Vujičić
26. Radmila Bajagić
27. Ljilja Radunović
28. Mensura Nuhodzić Ferlin
29. Ivan Jokanović
30. Nebojša Banićević
31. Marija Popović Kalezić
32. Vasilije Tešovic
33. Ganija Pajazitaj
34. Mirela Ramčilović El Deeb
35. Jovana Šobić
36. Asmir Čindrak
37. Milena Muk
38. Dragana Jaćimović
39. Nikoleta Pavićević
40. Aleksandar Dragićević
41. Snežana Kaluđerović
42. Jovan Bliznakovski

43. Mirko Stojkanović
44. Kristina Braletić
45. Filip Vicković
46. Edina Osmanović
47. Anđela Radulović
48. Suzana Petrović
49. Samir Škrijelj
50. Arta Mučaj
51. Petar Knežević
52. Irina Stamatović
53. Aleksandar Rakočević
54. Mevludin Dizdarević
55. Đuro Nikač
56. Jasmin Lukačević
57. Marijana Nedović Radulović
58. Mirko Đukić
59. Tamara Goliš
60. Boris Vukašinović
61. Bojana Pravilović